

Üç İç Savaş? Irak, Lübnan ve Filistin Çözülürken Ortadoğu'da Siyaset

2007. with Çubukçu, M. *Üç İç Savaş? Irak, Lübnan ve Filistin Çözülürken Ortadoğu'da Siyaset*, *Birikim*, vol. 213. pp. 75-85.

METE ÇUBUKÇU - KORAY ÇALIŞKAN

Ortadoğu'da yaşlı bir hayalet dolaşiyor. Irak'ın işgali ile tetiklenen, farklı cephelerde, yıllardır üstü örtülen, tartışılmayan, tartışılmasına izin verilmeyen sınır uçlarının açığa çıkmasıyla birlikte tüm bölgeyi gölgesi altına alan bir hayalet: İç savaş.

Bölge iki iktidar mantığının ortaya çıkmasıyla yeni şeklini alıyor. Bir tarafta sömürge devletinin bürokratik kontrol mekanizmasının üzerine oturan ve kendi halkını kontrol etme konusunda uzman bir ulus devlet, diğer tarafta ipleri elden kaçıdığı için kontrol edilemeyen ve iç savaşın rendesiyle eritilip dağılan bir ulus devlet. İlk grupta Suriye ve İran gibi karşı-hegemonik devletler, ya da Mısır gibi ABD'nin dümen suyunda giden ülkeler yer alıyor. Tolere edilen bu ulus devlet özellikle ABD desteği ve kösteğiyle daha da ceberrutlaşıırken, ikinci grup doğrudan ya da dolaylı müdahalelerle ulus devlet sonrası bir parçalanmaya, dağılmaya doğru ilerliyor.

ABD'nin "yaramaz devlet" dediği ikinci tip ulus devlet emperyalizmin üzerinden atmaya çalıştığı bir kambur gibi. Filistin idaresinin proto devletinin içinden, karşı-hegemonik bir ses çıkma ihtimali bile tolere edilmiyor. Suudi Amerika'nın dümen suyundan çıkmaya yeltenen Lübnan alabora olmaya yakın. Irak ise kurumsallaşmış bir iç savaşa doğru yol alıyor. Sorun gibi görünen bu gelişmeler, Ortadoğu'da tıkanan emperyalizmin yeni yönetim prensipleri olabilir. Nasıl halledilir diye düşündüğümüz meseleler, emperyalizmin önündeki engelleri kaldırmak için başvurduğu çözümler ya da göze aldığı üretken risklerdir. Kronikleşmiş bir Filistin sorununun, İsrail kolonisinin büyümesi için uygun bir zemin hazırlaması gibi, kronikleşen bir Ortadoğu sorunu ya da bir iç savaş üretimi yaramaz devletleri halleden ya da tehdit eden bir çözüme doğru evrilmekte.

Bu durum sadece bölgedeki iç dinamiklerin harekete geçmesiyle değil, bu iç dinamiğin, dışarıdan yapılan haksız, çoğu zaman vahşi müdahaleleri ve işgal koşulları sonucu tetiklenmesiyle karanlık bir noktaya doğru gidiyor. Ancak mevcut iç savaş ya da iç çatışma koşulları sadece üzerinde bu hayalet dolaşan ülkeleri değil, bu ülkelerin çeperinde, bu durumu körükleyen ya da neoemperyalist denge hesapları içinde ellerini ovuşturan, iç savaşların yaratacağı kaos ortamında kendi varlığının devamını sağlamayı planlayan ülkeleri de derinden etkileyecektir. Yani yaramaz devletleri ehlileştirmeye çalışırken, uslu devletler de bulanacak, bir diğer deyişle sadece Ortadoğu değil, daha geniş bir coğrafyada etkisini gösterecektir.

Bu süreçte Yeni Dünya Düzeni denilen, içinde neo liberalizmin uluslararası pazar koşullarının insanlık dışı dayatmaları, dünyayı savaşlarla "yola getirmeyi", güçle pazarı düzenlemeyi, zapturapt altına almayı, karşı çıkana ise bugün Ortadoğu'da gördüğümüz insanlık dışı koşullara mahkum etmeyi barındıran bir anlayış kadar; bu anlayışı örtmek ve bu neoemperyal projeye farklı bir kılıf çizmeyi amaçlayan Medeniyetler Çatışması adı altındaki amorf anlayışı kabul ettirme yatmaktadır. Medeniyetler ister çatışsın ister ittifak yapsın, emperyalist mantık aynı kaldıkça ister Sovyetler uzmanlığı ister Medeniyetler uzmanlığı kisvesi altından aba altından Huntington gösterilmeye devam edecektir.

Üstelik ittifak mı çatışma mı tartışması sadece dinler ve kültürler arası farklılıkları körüklemekle kalmayıp, insanları, toplumları etnik kimlik ve mezhep temelinde ayırıştırmaya,

bunu bir anlayış olarak kabul ettirmeye çalışmaktadır ki, yazımızın konularından biri olan Irak'ta bugün yaşanan vahşetin temelinde yatan unsurlardan biri budur.

Ancak bu mezhebi ayrım sadece adı geçen ülke ile sınırlı kalmayıp daha geniş bir coğrafyada şimdi olduğundan daha kanlı bir sürecin habercisi gibi; bugün Irak'ta birbirine giren Şii ve Sünniler; Pakistan'dan başlayarak İran ve Lübnan üzerinden yürüyen bir eksene karşı; Suudi Arabistan, Mısır, Ürdün (Türkiye'yi de katma çabaları sürüyor) ekseni oluşmaktadır. Bu aynı zamanda ABD'nin "Ortadoğu'yu güç kullanarak değiştirme" ve "demokrasi" paradigmasından, şu anki çıkarları gereği istikrar gereği "eski rejimlerle, anti demokratik de olsa birlikte hareket etme" yönündeki eski paradigmaya en azından söylemsel olarak çevirmeye başlamıştır ki bu da bölgede dönen tüm dolapların "demokrasi" için mi yoksa "bölgedeki çıkarlar için istikrar" için mi olduğunu net olarak ortaya koymaktadır. Zira Irak işgali öncesi dillerden düşmeyen demokrasi lafı, artık pek anılmıyor.

Filistin seçimlerinden önce Hamas'ın zaferine kesin gözüyle bakılırken sinsice seçimlerin sonucunu bekleyen ABD ve İsrail'in, bir taraftan konjontürel uslu Siyasi İslam'ın yükselişini izlemeleri, ve seçimlerden sonra bu olmadı Hamas'ı tanımıyoruz demeleri, aslında proto devleti iç öatışma ve savaş mantığı içerisinde boğma yolunu seçmelerinin bir göstergesiydi. ABD demokrasisi bunu gerekli kılıyordu.

Keza Lübnan özelinde bemzer bir kırılma yaratan Hizbullah'ın, uslu Lübnan'ı Suriye ile birlikte "yaramazlaştırma" olasılığına karşı geçen yaz aylarındaki Lübnan'a yönelik insafsız saldırının sorumlusu olarak gösterilmesi de bu sürecin daha görünür kılmıştır. Ortadoğu kendi içinde tabi ulus devletlerin yarattığı emperyal "stand-by" koşullarında uykuya yatmış kanlı bir hesaplaşmaya doğru götürülmektedir. Bu hesaplaşmanın ideolojik yanından çok etnik ve mezhebi boyutu daha öne çıkmış, bölgedeki gruplar ve insanlar bir iç savaş tuzağına tekrar düşmüşlerdir. Ancak evdeki hesap ne dışarıdakiler ne de içeridekiler için Ortadoğu çarşısına uymayacaktır

IRAK ÇOK YAKIN

Irak'ın işgali ile Ortadoğu'yu "düzenlemek" isteyenlerin aradan geçen yaklaşık 4 yılda sadece Irak değil, Irak üzerinden başlayan bu "düzenleme" savaşının başka ülkeleri de derinden etkileyeceğinden haberdar değillerdi. Ancak "toplum mühendisliği" ile "yeni bir Ortadoğu" yaratacaklarından emindiler. Operasyonun ilk ayağı içinden çıkılmaz duruma gelince alınan tedbirler durumu iyileştirmek bir yana daha derinleştirerek korkunç bir duruma vardırı. İşgalin tetiklediği düşmanlıklar bugün Irak'ta yaşanan iç savaşın temelini oluşturdu. Ancak, Irak'taki iç savaşa giden yolda işgal kadar, işgalin yarattığı koşullarda alan kapma, yıllardır saklanan karşılıklı intikam duyguları da önemli rol oynadı. Samara kentinde bulunan ve Şiilerin en önemli dini merkezlerinden biri olan Askariye Cami'sine 22 Şubat 2005'de yapılan saldırı zaten pimi çekilmiş olan iç savaşı geri dönülmez bir noktaya getirdi. Bugün yaşanan iç savaş ortamında irili ufaklı etnik, mezhebi ve aynı mezhebe ait farklı grupların sonu belirsiz kavgası söz konusudur.

Şii ve Sünnilerin görünmeyen sınırlar içine çekilip ayrışması, Bağdat'ta mahallelerin kesin çizgilerle ayrılması ve karşılıklı kanlı misillemelerle geri dönülmez bir noktaya doğru gitmektedir. Ancak yaşanan iç savaşın aktörleri kendi içlerin de de çelişkiler yaşamaktadır. Hükümette çoğunluğu ellerinde bulunduran Şiiler, El Maliki hükümetinin, bir önceki Caferi hükümetinden farksız olarak, hükümet eliyle yürüttüğü "resmi" katliamlar, Sünnilere yönelik olarak kullanılan "ölüm timleri", özellikle Bağdat'ı tam bir katliam alanına çevirmiş, Sünniler de buna farklı direniş gruplarıyla ve hatta El Kaide'nin terör yöntemleri ile yanıt vermişler, vermektedirler. El-Kaide'nin sahip olduğu iktidardan sebeplenmeye teşne gruplar bile El-Kaide olarak kendilerini göstermeye başlamışlardır.

Direnişin Şii cephesinde, işgale karşı “Arap” vurgusu ölen çıkan Şii lider Mukteda El Sadr’ın Mehdi Ordusu’na bağlı milisler de bu katliamlara ortak olmuşlardır. Direnişini yürüten Sünniler ise bir yandan işgale karşı silahlı mücadeleyi yürütürken diğer yandan kendi içlerindeki bölünme, alan ve iktidar kapma savaşının yanı sıra çoğunluğu işgale karşı çıkmayan Şiilere yönelik saldırılarını yükseltmektedirler. Örneğin El Anbar gibi bölgelerde kontrol tamamen radikal Sünni unsurların eline geçmiş olup, El Kaide türevi Iraklı grupların yaşam alanı haline gelmiştir. El Kaide’nin sadece Irak’la sınırlı olmayan Şii düşmanlığını Irak’ta işgali, işgale destek olmayı da gerekçe göstererek tam bir katliama dönüşmüştür. Direnişin diğer kanadındaki İslami-millî ağırlıklı gruplar ve Arap milliyetçileri ise öncelikli hedef olarak işgalin sona ermesini koymuş olmalarına rağmen bu savaşta taraf olarak nasibini almakta ve karşılığını da vermekteler. Örneğin, El Anbar gibi bölgelerde El Kaide ile birlikte yeni-Baasçılar ortaya çıkmıştır. Bu yeni-Baasçılarla El Kaidecilerin işgale karşı olmak ortak noktasından başka paydaları yoktur. Bu yüzden El Kaide işgale ve şu anki hükümete karşı savaşırken aynı zamanda Baas partisi yandaşlarına karşı savaşmak durumunda da kalacaktır.

Ancak, pratikte yaşanan bu kanlı bölünmenin tohumları Irak Anayasası ile atılmıştı. İç savaşın bire bir gerekçesi bu Anayasa olmasa da zaten Irak’ın gevşek federatif bir yapıda yönetilmesi gerektiği, ve geçen süre içinde Şiiler ve Kürtlerin sınırlarını çizdiği biliniyor. Çünkü ABD tarafından hazırlanan, Irak’ı hiç hazır olmadığı bir yöne götüren; bölünmeyi ve düşmanlıkları körükleyen mevcut anayasa, hali hazırda federasyon, petrol gelirlerinin paylaşımı, güvenliğin kontrolü, mali yönetim, dinin rolü gibi 50’den fazla maddesiyle, merkezi hükümetinin elini zayıflatıp, etnik gruplara ayrılma ve geniş özerklik konusunda yetki veriyor. Ayrıca, ABD tarafından hazırlanan Irak’ın seçim sistemi birleştirici olmaktan çok ülkeyi etnik kimlikler üzerinden paylaşmayı körüklüyordu.

İşgalle birlikte, ABD’nin ülkedeki bir numaralı müttefiki olan Kürtler ve söylem bazında işgale karşı görünmekle birlikte çoğunluk iktidarının nimetlerinden yararlanmak isteyen ve işgalin sonu ermesini kendi sürecine bırakan Şiilerin çoğunluğu, ABD’nin ilk başlarda elini kolaylaştırmış gibi görünse de orta vadede ülkedeki bölünmeyi derinleştirmiştir. Yukarıda da anlatmaya çalıştığımız gibi seçimler ve yeni anayasa bu durumu kolaylaştırmıştır. Ancak, direnişin ve kanlı gidişatın kontrol altına alınamayacağı akla getirilmemiştir.

Bu iç savaşın idare edilemeyen bir meseleye dönüşmesinin bir nedeni de kendi politik iktisadını yaratabilmesidir. Çözülen ulus devletin yarattığı boşluğu, çeteleşen savaş lordları doldurmaya başlamış, kendi küçük devletçiklerini ve mini federasyonlarını kurmaya başlamıştır. Üretim ve değişim ilişkileri daha çok güvenlik, kadın, eroin ve silah ticareti mekanizmalarına kaymaya başlamış ve hatta bu yeni ticaret alanlarının kurumsallaşması sözkonusu olmuştur. Zira yukarıda anlattığımız meseleyi yatay olarak kesen bu süreç nedeniyle çatışmaların yalnızca kimlik bazlı olarak değil, çıkara endeksli alan kontrolü üzerinden de ilerlediğini görmek zorundayız. İç savaş ne kadar uzarsa, bu ilişkiler o kadar kemikleşecektir. Irak doğal kaynak zengini bir ülke olduğu için Lübnan’da zamanında olduğu gibi dışarıdan maddi destek durduğunda iç savaş sonlanmayacak, kendisini üretecek enerjiyi kendi toplumundan sağlayacaktır. Çok uzun sürecek bir iç savaşla karşı karşıya olabiliriz.

Bu iç savaş başta belirttiğimiz gibi sadece Irak’ı değil bölgedeki güç dengeleri açısından da “kontrollü” olarak yükseltilip, azaltılmaktadır. Ülkede Şii çoğunluğun kırılğan iktidarı, İran’ın elini (her ne kadar Irak Şiileri ile çelişki yaşama ihtimalleri olsa bile) güçlendirirken, ABD’ye karşı bu durumu kullanmak için her fırsatı değerlendirecek olmasını unutmamak gerekir. İran ya da Şiiliğin Irak gibi önemli bir ülke üzerinden yükselişi bölgedeki Sünni ağırlıklı ülkeleri rahatsız etmiş; istikrarlı ancak Sünni egemenliğini kaybetmiş bir Irak yerine iç savaş tercih edilir olmuştur. Bu gerginliğin tek çözüm yolu, ABD’nin İran ve Suriye’ye “sizin devletinizi tehdit etmiyorum, gelin burada anlaşalım” demesi sayesinde mümkün olacaktır. Bunun ilk sinyallerini aldık.

Irak'taki hegemonya mücadelesine müdahil Sünni grupların bir kısmı, maddi, askeri ve insan kaynağı açısından Suudi Arabistan tarafından desteklenirken, Mısır, Irak'taki Sünni muhalifler ve direniş gruplarına yakınlaşmış, Irak hükümeti tarafından yakalanma emri çıkarılan Sünni Ulema Birliği Başkanı El Dari Mısır'da ikamet etmeye başlamıştır.

Bunca değişkenin şaşırtıcı formlarda biraray gelmesiyle ABD işgalini kontrol edemez hale gelmiştir. Baker-Hamilton Planı ise bu durumu tersine çevirmek için geç kalınmış bir çaba gibi görünmektedir. Raporda özellikle Sünnileri sürece dahil etmeye yönelik maddelerin çokluğu, uzun yıllardır “ ABD'nin Şer Ekseni” içinde yer alan Irak ve Suriye gibi iki ülkenin Irak'ın istikrarı için devreye sokulma çabaları bunu göstermektedir. Hatta daha önce Saddam'ın ordusunda çalışmış sünnileri yen orduya davet etmek ve iptal edilen emeklilik haklarını iade etmek bile işe yaramamıştır. Şimdilik bu çabanın geç olduğu görülmektedir. Üstelik işgalin hemen ardından Baas Partisi'nin faaliyetlerinin yasaklanması, ordunun fesih edilmesi ülkedeki laikimsi ve siyasi İslam projesinin dışlayan damarı da neredeyse silmiş durumda. Raporda ABD'nin mezhep ve etnik farklılık gözetmeden, yetişmiş profesyonellerin (Şii, Sünni, eski Baascı, Kürt, Türkmen) hükümete dönmelerini sağlaması gerektiğini altı çiziliyor ki bunun için çok geç. Irak'ın yetişmiş, uzman, entelektüel kadrolarının çoğu, işgal yönetimini de göz yummasıyla, öldürüldü, çoğu da ülkeden kaçmış durumda. Yani servis sektörünün omuzlayacak beyaz yakalılar artık yok. Geri gelmeleri içinse iç savaşın bitmesi gerekiyor. Bunun yolu da iç savaşın taraflarının parlamatoya alınarak demokrasinden etkilenmeden yerlerinin sağlama alınması ya da federatif bir yapıyla özerkliklerinin garanti edilmesi, yani ulus devletin kontrollü tasfiyesi. İlki ABD ordusu oradayken mümkün olmaz, ikincisine çevre ülkeler müsaade etmez. İşte size sonsuz ve üretken bir iç savaş dinamiği.

Bu noktada Amerikan politikası kendi geleceği için eski- tehlikeli paradigmaya geri dönüp, “demokrasi” yerine, ne olursa, kiminle, hangi şekilde olursa olsun “istikrar” çizgisine dönmesi muhtemeldir. Bu istikrar çizgisi, işgalin görünür gerekçesi olarak gösterilen anti demokratik yönetimleri değiştirme yerine, yine bu yönetimlerle işbirliğine giderek kendi çıkarlarını savunma çizgisine dönecek gibidir. Bu hem ABD'nin kendi hayati çıkarları hem de bölgede İran'ın ve Şiiliği yükselişini durdurma açısından zorunlu gibi görünmektedir. Yani 1980'li yıllarda Afganistan'daki Taliban'ın doğuşuna benzer olmasa bile ABD politikası ve bölgedeki bazı ülkeler zorunlu olarak Sünni anlayışa dönecek gibi görünmektedir. Eğer İran'la bir yumuşamaya girilmezse, Suudi Sunni Amerika, Yeni Ortadoğu projesinin prototipi olabilir.

Çünkü, ABD, müttefikleri Suudi Arabistan, Ürdün ve Mısır üzerindne böyle bir politika inşa etmeye başladığının ilk sinyallerini vermektedir. Türkiye'yi de bu eksene katma çabaları yoğunlaşmıştır. Son örneği, İstanbul'daki çoğunluğunu Iraklıların oluşturduğu Sünni muhallerin toplantısıdır. Türkiye'yi öncelikle Müslüman olarak tanıyan yeni paradigma, buna ek olarak Sünniliği öne çıkarmaktadır. AKP hükümeti ise bu politikanın hiç tartışmasız taşıyıcısı olacaktır ve ülke içindeki Ordu muhalefetine karşı ABD yönetimini yanına alacaktır. Bu nedenle medeniyet buluşması gibi projeler asılmakta, bir sünni bloğuna müslüman bir ülke olarak gimre hesapları yapmaktadır. Bu süreci görüp sonuna kadar karşı çıkmak zorundayız.

Baker-Hamilton Planı ABD'nin Irak'taki etkisini neredeyse kaybettiğini kabul etmektedir; hatta Bağdat'taki Yeşil bölge dışında ABD varlığının olmadığı bilinmekte hatta Amerikan askerlerinin hangi direniş grubuyla çatıştığının bilinmediği vurgulanmaktadır. Ancak ortada olan Amerika'nın tüm taşlarını yerinden oynattığı bu ülkede binlerce insanın birbirine kesmesinden sorumlu olduğudur. Çözüm zor olan bu süreçte İşgalin sona ermesi ve geniş tabanlı, ülkedeki tüm grupların katıldığı bir konferansla Irak'taki iç savaşı yine iraklıların sona erdirecek olmasıdır. Ancak işgalin devam ettiği her yeni gün, Irak'taki çözüm olasılığını daha da zorlaştırmaktadır.

FİLİSTİN: İNTİFADA YERİNE İÇ SAVAŞ

Filistin toplumu FKÖ'nün 1982'de Lübnan'dan çekilirken yaşadığı, Arafat'a karşı ayaklanan fraksiyonların FKÖ ile arasındaki "kamplar savaşı"dan sonra ilk kez benzer boyutta bir iç savaşa gidecek bir iç çatışma süreci yaşıyor. Irak'ın işgali ve özellikle Lübnan savaşı ile birlikte uluslararası alanda gündemin gerisine düşen, düşürülen Filistin meselesi, kendi içindeki sorunlar ve çözümsüzler nedeniyle "içine düşürüldüğü tuzağa" mahkum olmuş durumda. Bu tuzak, sadece toplumu iç savaşa götürme ihtimali değil aynı zamanda Filistin toplumu ve siyasetindeki bölünmenin habercisi.

Yaklaşık 1 yıl önce 132 sandaleylelik parlamentonun 76'sını ele geçiren ve iktidara gelip, o güne kadar izlenen politikaların tam tersi bir söylemle ortaya çıkan, yani İsrail'i tanımayan, Oslo anlaşmasıyla yürürlükte olan anlaşmalara karşı çıkan, ve silahlı kanadını feshetmeyen Hamas'ın politik ve askeri süreci idare edememesi sonucu ortaya çıkan manzara şudur: yeni politikalar üretememesi, yani bildik süreci değiştirmeye çalışırken yerine kendi alternatifini koyamaması; Filistin sorunu gibi geçen yüzyıldan devşirilen sadece Ortadoğu değil bugün dünyanın farklı coğrafyalarındaki insanları vicdanen rahatsız eden bir dünya sorunun iyi idare edememesi, yıllardır süren El Fetih politikasını bir anda değiştirmeyi amaçlayan bir "aceleci, acemi ve düşmankâr" politika uygulaması, El Fetih'in önerdiği ara çözümleri elinin tersiyle itmesi, toplumda siyasi İslam'ı kullanarak varolan ikiliği derinleştirmesi, gündelik hayatı giderek İslamileştirmeye çalışması, bunu yaparken de İslamı bir silah olarak kullanması.

El Fetih ise 48 yıllık iktidarı, ekonomik ve siyasi rant kaybının verdiği hoyratlık, hırs ve düşmanlıkla Hamas'ın "düşmesini" seyrederek, çözüme yardımcı olmak yerine krizi derinleştirip, halk desteğinin azalmasını beklemiştir. Belki de ilk kez El-Fetih ve İsrail devletlerinin çıkarları paralelleşmiş, "meseleyi dünyaya ben anlatırım, benimle iktidarını paylaşmazsan iktidar olamazsın" diyen El Fetih, İsrail'in tuzağına düşmüş ve Filistin toplumunun içine yuvarlandığı iç çatışmanın bir parçası olmuştur.

Hamas'ın İsrail'i tanımama gerekçesi şu: "Masaya ancak eşit şartlarda otururuz. Eşit şartlarda İsrail'in varlığını kabul ederiz. Bugüne kadar yapılan anlaşmaların hangisi sonuçlandı ya da Filistin halkı hangi hakları elde etti ki bizi masaya oturmaya zorluyorsunuz". Bu konuda haksız da değiller. Vaktiyle Arafat'ı uzlaşmaz ilan eden, ardından lider olması için destek verilen Mahmud Abbas'ın bile kaale almayan İsrail'in Hamas'la eşit şartlarda masaya oturması gerçek üstü bir senaryo gibi görünüyor. Acnak barış anlaşmaları ve gürşme sürecini üretken bir sorun yumağı olarak kullanıp kolonyel genişleme sürecini hızlandıran İsrail'e karşı barışstan başka bir şey önermeyen El Fetih de kendi sonunu getirmiştir. Bu nedenle Hamas, El Fetih'in yolsuzluklarını ve kadınlar üzerinden örgütlediği ilişki ağını kullanarak Filistin direnişini temsil etme şansını ele geçirmiştir. Hamas'ın seçim öncesi İsrail tarafından "rahat" bırakılmasının bir nedeni de budur. Filistin toplumunun birbirlerine girmesini sağlayarak İsrail üzerindeki baskının hafiflemesi.

Ancak bu sürecin asıl müsebbibi ne El Fetih'dir ne de Hamas. Bunlardan önce asıl pay sahibi, bölgedeki en demokratik ve şeffaf seçimlerden sonra iktidara gelen Hamas'a, dolayısıyla Filistin toplumuna uygulanan ekonomik ve siyasi ambargo ile açlığa, siyasi çürümeye, toplum içindeki düşmanlığa "yardımcı olup" çözümünden çok çözümsüzlüğe sürükleyen İsrail ve İsrail'in bu politikalarını destekleyen ABD ve AB'nin politikalarıdır. Zira prot- devletçik Filistin Yönetimi'nin "yaramaz" bir devlete dönüşme ihtimaline karşı bütün Batı ayaklanmış, inandıkları ve Ortadoğu'ya yaymayı amaçladıkları bütün prensiplerini teker teker çiğnemişlerdir. Ortadoğu'da şeffaf seçimlere danayan bir demokrasi istiyoruz diyen Condoleeza Rice'in, seçimlere müteakip ilk tepkisi "bir ayağı terörde öbür ayağı siyasette olan bir partiyi tanımıyoruz. Hamas'a dair fikrimiz değişmedi" demek olmuştur.

Seçimlerin gerçekleştiği 25 Ocak 2005'den bu yana Filistin toplumu son yılların en büyük ekonomik krizini yaşarken adını saydığımız ülke ve yapılar bu toplumu "açlıkla terbiye etme", "yola getirme" politikalarını tercih etmişlerdir. Bu insafsız yaklaşım geleneksel liderlikten kopmuş Filistin toplumunu da tuzağa düşürmüş, bir zamanlar "düşmana" karşı her koşulda birlikte hareket etme gibi bir geleneği olan Filistin toplumu beki de ilk kez bu özelliğini de yitirmiştir. Filistin direnişini bitirecek asıl hamlenin Filistinlilerin bölünmesi olduğunu sürekli söyleyen İsraili stratejistler, 1948'den beri İsrail'in en önemli ikinci başarısına imza atmak üzeredir. Zira bir iç hesaplaşmaya girecek Filistin toplumu, zaten Bantustan benzeri bir Filistan'da bölük pörçük yaşamaya devam ederken, yekpare olan direnmişlerini de yitirdikten sonra tam anlamıyla yenilecektir.

Bu çıkmaz durumun en önemli nedeni Filistin'i yönlendirecek bir liderliğin olmaması kadar ortak politika oluşturulamaması da yatmaktadır. Arafat'ın liderliğindeki FKÖ ile Şeyh Yasin'in liderliğindeki Hamas daha önce de ufak tefek de olsa çatışmışlardır. Ama o zamanlar inisiyatif alacak liderler sayesinde Filistin halkı bölünmemiştir. Hali hazırda iki başlı bir yönetim ve bunun uzantısında iki başlı bir ekonomi ve para kontrolü, en önemlisi iki başlı bir silahlı güç söz konusudur. Filistin Yönetimi Lideri Mahmud Abbas, Batı Şeria'da etkin ve uluslararası kamuoyu tarafından kabul görürken, Başbakan Haniye ve kabine Gazze Şeridi'nde söz sahibidir, resmi olarak tanınmayıp tecrit edilmiştir. Bu durum, zaten siyasi ve ekonomik ambargo altındaki Filistin'de işleri daha da zorlaştırmıştır. Filistin toplumu giderek yalnızlaşmış, Hamas'ın iktidara gelmesinin ardından dünya tarafından resmen soyutlanıp tüm finans kaynakları kesilmiştir. İsrail, Filistin halkının hakkı olan aylık 40-50 milyon tutarındaki vergi gelirlerini ödememektedir. Avrupa Birliği yıllık 900 milyon dolarlık mali, ABD'de 250 milyon dolarlık altyapı yardımını durdurması ve 11 aydır maaşların ödenmemesi Filistin ekonomisinin yok olması anlamına geliyor. Filistinlilerin saydığımız dış yardımlar olmaksızın yaşayabilmesi, hatta karnını doyurabilmesi zor. Çünkü Gazze ve işgal altındaki topraklarda üretim ve istihdama yönelik elle tutulur bir yatırımdan söz etmek mümkün değil. Arap ve Müslüman ülkelerin yapacağı yardım da durumu kurtaracak gibi görünmüyor. Artık Filistin halkı açlığa, yoksulluğa ve tepkiselliğe mahkum.

Uluslararası yardımlar kesilirken serbest bırakılan bazı fonların Mahmud Abbas'a verilmesi ve bu fonların kontrolünün FKÖ'de olması Hamas'ın elini kolunu bağlarken, özellikle Hamas tarafından Müslüman ülkelere el altından, çantalarla taşınan ve ülkeye sokulması sorun yaratan kaynakların Filistin toplumundaki mali ve siyasi krizi çözmesi bir yana hangi noktaya getirildiği ortadadır. Daha önce Mahmud Zahar ve ardından Başbakan Haniye'nin ilk kez çıktığı yurtdışı gezisinden çanta içinde getirmek zorunda kaldığı paraların El Fetih'e bağlı güvenlik kuvvetleri tarafından Gazze'ye sokulmasının engellenmesi, Başbakan'a ateş açılması olayın vehametini göstermektedir.

Getirilen paraların kimlere dağıtıldığı bilinmemekle birlikte daha sorunlu olanı, bu ikili silahlı yapının hem El Fetih'in hem de Hamas'ın üst düzey yönetimine yönelik olarak başlattığı suikast zinciridir. Bu saldırıların bir süre daha devam etmesi durumunda özellikle Gazze'de daha kanlı olayların meydana gelmesi işten bile değildir. Gazze'de tam bir başıbozukluk hüküm sürerken El Fetih ve Hamas'ın silahlı güçleri bu büyük "Guantanamo"da, insani durumun giderek kötüleştiği, ambargo ve işgalin getirdiği inançsızlık ve umutsuzluk da insanları daha da tepkisel olmaya yöneltmektedir. Bu umutsuzluk çemberi şimdi Filistin toplumunun kendi içine dönmüştür, ama bir süre sonra İsrail'e yönelik şiddete daha da artarak yönelmesi ihtimal dışı değildir. Üstelik, İsrail'in yıllardır beklediği daha radikal islami unsurların, El Kaide benzeri anlayışların Gazze şeridine kayması ve bu kayma ile birlikte Filistin mücadelesinin savunulmasının dünya nezdinde zorlaşması ve dolayısıyla İsrail'in elinin giderek güçlenmesi kaçınılmazdır. Hele radikal İslam ve şiddet Batı toplumlarını da Filistin bağlamında hedef alırsa, İsrail'in Filistin sorununu uluslararası bir terörizm sorunu olarak göstermesi daha da kolaylaşacak, katliamları Batı'da daha cılız

seslerle kınanacaktır. İşgal ve ambargonun yarattığı insanlık dışı koşullara uygun kılıf bulup zalim yöntemlerinin üstünün örtüleceğinden de bilmektedir. Ancak radikal islami unsurların böyle bir yetersizlik ortamında ve eksenini kayan Filistin mücadelesinde vücut bulması çok da zor değildir ve bunun ipuçları da mevcuttur. Eğer bu unsurlar mücadeleye eklenirse, en az bir iç savaş kadar ölümcül sonuçlara neden olacaktır..

El Fetih ve Hamas'ın yeni bir "birlik" hükümeti kurmayı becerememesinin vebali her iki örgüte ait olmakla birlikte Mahmud Abbas'ın sanki İsrail'in talimatlarını uyguluyor gibi algılandığı da bilinmektedir. Abbas Hamas'ı Filistin toplumunu uçuruma sürüklemekle suçlarken özellikle geçen yılın Temmuz ayındaki Gazze saldırısı karşısında gerekli kararlılığı gösterememesi, yine 2 ay önce Gazze'ye yeniden saldırılarak Beyt Hanun'da gerçekleştirilen katliamlar karşısındaki pasif tutumu Filistin halkı nezdinde prestij kaybı yaratmıştır.

Hamas ise Temmuz ayında kaçırdığı İsrail askerini ardından gelen ve Gazze'nin alt yapısının insafsızca yok edildiği saldırı sonrası hapishanelerdeki Filistinli esirlerin değişimi için elini güçlendirmiştir. Asker kaçırmamanın karşılığı Filistin halkına çok ağır olarak geri dönse de "esir değişimi" sağlanması halinde büyük prestij kazanacağı bilinmektedir. Ancak, askerin kaçırmaması sonrasındaki süreçte iki başlılık Filistin toplumunun herhangi bir çözüm bulunmadan düzlüğe çıkamayacağını bir başka göstergesi olmuştur.

İsrail ise Filistin'in içinde bulunduğu bu durumu değerlendirip krizi derinleştirmek için elinden geleni yapmakta; her iki grubu birbirine karşı kırdırmak için Lübnan yenilgisinin acısını Gazze topraklarından çıkarmaya çalışmaktadır. Çünkü Hizbullah karşısında askeri yenilgiye uğrayan, askerler de dahil İsrail kamuoyundan yenilgi nedeniyle yoğun eleştiri alan Olmert hükümeti rüşünü, eli kolu bağlı olan Gazze Şeridi'nden ve Filistin halkından çıkarmaya çalışmaktadır. Ve Filistin toplumunun içine düşürüldüğü durumdan kendi siyasi çıkışını gerçekleştirmek, kaybettiği kamuoyu desteğini sağlamak istemektedir. İsrail kamuoyu ise Lübnan yenilisi ardından Olmert hükümetini eleştirip sağdan, daha sağa kayıp, yenilginin acısını daha sert politikalarla çıkarmak isterken, Filistin'de, kendilerinin de müsebbibi olduğu iç savaş ve Filistin halkının onurunun zedelenmesi karşısında sessizliğini korumakta hatta hiç umursamamaktadır.

Ancak, işgal, işgalciyi de çürütür. Dolayısıyla Filistin'deki bir iç savaş İsrail'in elini kolaylaştırdığı gibi uzun süredir masaya oturacak muhatap bulamamak bahanesini de güçlendirecektir. Şimdilik rafa kalkmış olsa bile bir süre sonra Batı Şerida'da gerçekleşmesi planlanan "sahte" bir çekiliş, barış için, iki devletli sahte bir çözümü "barış isteyen" taraf olarak dünya kamuoyuna sunabilecektir.

Varolan koşullarda Filistin toplumu iki seçenikle karşı karşıya kalmıştır. Birincisi yeniden seçime gitmek, ki böyle bir durumda halkın İsrail ve ABD'ye tepkisi nedeniyle oylar bir kez daha Hamas'a yönelebilir. İkincisi, halk bu çıkmazdan yeniden El Fetih'e dönebilir. Ancak bu dönüş gerçek durumu ortaya koymaktan uzaktır. Çünkü El Fetih'in seçilmesiyle ambargoların kalkacağını bilen halk sandıkta tercihini bu yönde kullanabilir, ama bu halkın El Fetih'i desteklediği anlamına gelmeyecektir. Dolayısıyla yapılacak seçim sadece ve sadece sorunları ertelemekten ve krizi derinleştirmekten öte bir anlam taşımaz. Zaten olası bir seçimi Hamas'ın boykota edeceği ve El Fetih'i de gayri meşru ilan edeceği bilinmektedir. Çözüm, İsrail-ABD ve AB üçlüsünün ambargoları gevşettiği, Hamas'ın bir hükümet kendini ve politikasını revize ederek masaya oturma şartlarını makul seviyeye indirdiği El Fetih'le birlikte, tecrübesinden yararlanarak ortak bir noktada birleştiği yerdedir.

Her şeye rağmen Filistin toplumu bu duruma gerekli yanıt verebilecek geleneğe sahiptir. Çünkü Filistin'de yaşananlar birden fazla değişkene bağlıdır. Ancak sorulması gereken de şudur: Yıllardır süren işgalin çürütmeye başladığı bir toplumdan; işgalin yarattığı baskı ve yoksulluktan, insanları çaresizlik içinde alternatifsiz bırakmasından dolayı ortaya çıkan sonucun sorumlusu kimdir?

LÜBNAN'DA MART SIKINTISI

Lübnan, üzerinde iç savaş hayatının dolaştığı, Irak ve Filistin'e benzer bir sıkıntı içinde. Ülke ikiye bölünmüş, nefesini tutmuş bekliyor. 2005 Mart'ında örgütlenmiş taban tabana zıt iki gösterinin adıyla anılan kampların ilkinde 14 Mart deniyor. Sedir Devrimi denilen süreci başlatmış ve Suriye'nin ülkeden ayrılmasını sağlayıp, Lübnan'ı ABD, Suudi Arabistan ve Batı'ya yakınlaştırmış blokta Sünniler, Marunilerin bir bölümü ve Velid Canbolat'a yakın duran Dürziler örgütlenmiş durumda. 8 Mart muhalefeti diye anılan ve daha güçlü bir sosyal tabanla "Sedir"e karşı "Çadır Devrimi"ni örgütlemeye çalışan grubu Hizbullah ve Michel Aoun'un Hür Yurtseverler Hareketi bir arada tutuyor. Bu gruba destek verenler Hizbullah, Emel, Maruniler, Komünistler, Katolikler, Ortodokslar, İslami Grup, Talal Arslan'a yakın duran Dürziler ve minik Sünni partilerden oluşuyor. Lübnan iç savaş koşullarını andıran bir akıl tutulmasına doğru hızla ilerliyor.

İsrail'in geçen yaz başlattığı işgal sırasında tek yıkılan Lübnan değil, İsrail'in yenilemez imgesi oldu. Hizbullah'ın gerilla mücadelesine dayanan askeri zaferi ve bu zafere dair üretilen abartılı methiyeler, daha önce İsrail'in güney Lübnan'dan çekilmesini gerektiren Hizbullah direnişinin başarısını bile gölgede bıraktı. Savaşın iki "galibi" İsrail ve Hizbullah, bir taraftan yaralarını sararken, diğer taraftan yeni bir siyaset arayışına girdi.

Hizbullah daha önce zaten kendisinin organize ettiği sosyal yardım ve çıkar ağlarıyla imar edilen Güney Lübnan'ı savaştan sonra tekrar inşa edilmeye başladı. Ancak Hizbullah'ın varlığını sürdürmesi yalnızca Güney Lübnan'ın altyapısını değil, Lübnan siyasetinin üstyapısını yeniden inşa etmesiyle mümkün. Kısa bir süre sonra başlayacak Hizbullah'ı silahsızlandırma kampanyasına bir şekilde müdahil olmak zorunda kalacak 10.000 UNIFIL askerinin, aslında neden orada olduğunu bilen Hizbullah'ın yüzünü kuzeye çevirmesi anlaşılır bir hareket.

Hizbullah'a göre ülkenin güneyine 10,000 UNIFIL askerini yığmak ve Suriye sınırının kontrolünü sağlamak partinin askeri gücünü azaltmak için atılmış adımlar. Savaşın bitmesini engellemek anlamına geleceği için uluslararası güce açıkça karşı çıkmaya da, savaşın başından beri meselenin Lübnan'ın iç işi olduğunu savunan Hizbullah, Lübnan sorununun uluslararası bir platforma taşınmasına karşı çıkıyor. 11 Kasım 2006'da Hizbullah destekçisi bakanların istifasının arkasından yatan da bu motivasyondur.

Bilindiği gibi Siniora Hükümeti Refik Hariri süikatinin uluslararası bir mahkeme tarafından araştırılmasını istemiş, ve BM çatısı altına oluşturulan araştırma komisyonu çalışmalarına başlamıştı. Eğer tekrar bir uzatma istemezse Haziran 2007'de araştırma raporunu sunması beklenen komisyon, eğer yeterince kanıt bulamazsa, mahkeme projesi düşecek. Ancak CIA'in kanıt üretme çabası içinde olduğunu ve bu mahkemenin aslında politik bir araç olduğunu herkes biliyor. Suriye, İran ve Rusya mahkemeye karşı. Hizbullah bildik diplomatik pragmatizmiyle mahkemeye doğrudan karşı çıkmıyor, ancak her detayın tartışılması gerektiğini savunuyor. Detayları bir araya getirerek yürüyen süreçte her detayı tartışmak ise mahkeme sürecini binlerce minik araştırma komisyonuna bölmek olacağı için, herkes biliyor ki bu süreç de mahkemenin sonu demek. ABD, tüm Batı ve Suudi Arabistan Siniora hükümetini destekleyerek mahkeme üzerinden Lübnan siyasetine müdahil oluyor.

Hariri süikastinin yarattığı milliyetçi hale üzerinden bir siyasi güç soğurmak isteyen hükümet de, bir adım atıp, Lübnan'daki bütün süikastlerin uluslararası bir mahkeme tarafından incelenmesi için girişimde bulunacağını söylediği an, altı bakan istifa ederek hükümetin meşriyetini sorgulayam başladılar. BM altıncı araştırma raporunu yayınlayan Serge Brammertz ise şüphelilerin ve şahitlerin belirlendiğini duyurdu. Suriye'nin çevresinde halka küçülürken, Hizbullah da meclisin çevresinde bir halka inşa etmeye karar verdi.

Siniora hükümeti adalet idaresi üzerinden Lübnan siyasetini uluslararası bir platforma çekerken, Hizbullah ve müttefikleri açısından bu ABD, İsrail ve Suudi Arabistan'ın ekmeğine

yağ sürüyordu. Bu noktadan sonra Hizbullah ciddi bir siyasi mobilizasyon hazırlığına başladı. Amacı “Suudi Amerika” tarafından desteklenen ve Suriye-Hizbullah ittifakını çözüp, Lübnan’da olası bir “yaramaz devlet” oluşmasını engelleyen süreci tersine çevirecek bir siyasi manevrayı örgütlemek. Zaten bütün ülkenin Hizbullah’ın direnişi arkasında kenetlendiği, Şii çoğunluğu temsil ettiği halde siyasi temsil haritasında marjinal bir yere sahip Hizbullah’ın, bu hasas dengelerle oynamaya başlayacağı kesin gözüyle bakılıyordu.

Lübnan siyaseti bu minik kriz idaresiyle uğraşırken, iş savaş öncesine benzer bir süikastle ülke çalkalandı. İstifalardan 10 gün sonra, artık formal olarak örgütlü olmayan Faşist Falanj partisinin kurucusu, zamanında İsrail tarafından desteklenen Pierre Gemayel’in torunu Sanayi Bakanı Pierre Gemayel 21 Kasım 2006’da öldürüldü. Suriye karşıtı 14 Mart grubu cenaze törenini siyasi bir gövde gösterisine döndürerek, Sedir Devrimi günlerinden beri sahiplendikleri sembolik siyasi arenalarına geri dönerek, Falanj bayrağına sarılı tabutu, Şuheda Meydanı’na getirdi. Ortalıkta Lübnan bayrakları hakimdi, ama tabut Falanj sembolleriyile taşınıyordu. Siniora Hükümeti bu süikasti kullanarak, Hizbullah’ı ve Lübnan’ın “meşru” siyasi sistemini sorgulayanları, Lübnan karşıtı fraksiyonlar olarak tanımladı.

Ortalık biraz durulur durulmaz, 30 Kasım’da Hizbullah bir süredir bir araya getirdiği koalisyonu Nasrallah’ın el-Manar televizyonundan yaptığı konuşmayla hareket geçirdi. 1 Aralık’ta Cuma namazını takiben saat 3:00’de tüm Lübnan’ı, hükümeti protesto etmek için Beyrut’a davet eden Nasrallah, Beyrut’u Arab Milliyetçiliğinin başkenti ilan ederek, Lübnan’ın zengin siyasi ve sosyal yapısına ters düşen ve tek parti hükümetine dayanan Siniora istifa etmeden bu sürecin sonlanmayacağını duyurdu. Amaçları Milli Birlik Hükümetinin kurulmasıydı.

Bu çağrı 1 Aralık’ta Beyrut’un, Hariri’nin şirketi Solidere tarafından yapılmış ve yoksullardan arındırılmış “şık” merkezini küçük bir Güney Lübnan’a çevirdi. Dükkanlar kapalı, hükümetin karşısında çadırlar kurulmuş durumda. Parlemantonun iki girişinden birini Hizbullah tutuyor, diğerini Lübnan Ordusu. Ülke nefesini tutmuş bekliyor. Hizbullah, Emel, Michel Aoun’un Hür Vatansever Hareket’i ve Komünist Parti tarafından organize edilen ve gece gündüz süren gösteriler belki de iç savaştan beri ilk kez Beyrut’un merkezini Lübnanlı yapmış durumda. Eller malesef tekrar tetikte.

Ordunun Beyrut’un Eşrefiye mahallesinde Auon destekleriyle çatışmasına müteakip, Falanjistlerle Hizbullah arasında küçük çatışmalar başgöstermesi tam iç savaş öncesine benzer gerilimleri üretiyor. Ancak Hizbullah’ın kitlelere hakimiyeti sayesinde bu gerilim idaresi büyük ama yorucu bir başarıyla yürütülüyor. Örneğin, Hizbullah’ın televizyonu al-Manar’da Gemayel destekçilerinin Şiilerle dalga geçtiği haberleri yayılır yayılmaz, Nasrallah provokasyon dozunu ayarlamak için televizyona müdahale edip sokakların tansiyonu azaltıyor. Ancak tam gerilim düşmüşken ABD hükümeti çıkıp Siniora Hükümeti’nin askeri gücünü arttırmak için 10 milyon dolarlık bir yardım göndereceğini açıklıyor. Bunun üzerine Nasrallah Suriye karşıtı koalisyonu doğrudan hedef alarak 14 Mart koalisyonunun Amerika ve İsrail’le işbirliği yaparak Hizbullah ve Lübnan’ı yok etmeye çalıştığını söyleyip, ana eksenini tekrar Arap milliyetçiliğine oturtuyor.

Göstericilerin işgali altındaki meydanı kendi Suriye karşıtı gösterilerinin sembolü olarak gören 14 Mart grubunun “meydanı” Hizbullah’a bırakmış olması moral bir gerilim yaratıyor. Siniora ve Condoleeza Rice’la dalga geçen ve “Sağol Condi, sabrın yüzünden en azından birkaç çocuğumuz hayatta kaldı” diyen bir resminin asılı olduğu meydan, siyaseti germeye devam ediyor. Arap Birliği genel sekreteri Amr Musa olanca çabasıyla sorunu çözüp Arap diplomasinin dibe vurmuş imajını toplama peşinde bir başarısızlığa daha uğruyor.

Musa’nın, hükümetin %33’ünü muhalefete verme ve yeni bir başkan seçme önerisini reddeden muhalefet, iktidar dengelerini değiştirmeyi amaçlıyor. Henüz sokak çatışmalarına dönüşmemiş ihtilaf, Al-Manar ve Saad El-Hariri’nin El-Müstakbel televizyon arasındaki söz düellosu ile sınırlı. Daha önce Suriye müdahalesi sonucunda başkanlığını kaybeden, uzunca

bir süre (elbette) Suriye karşıtı olup, şimdi taraf değiştiren Auon da Hizbullah'ı destekliyor. Auon belki tekrar başkan olurum diye düşünüyor. Hem de zamanında kendisini koltuğundan eden ve 1985-90 arası doğrudan savaştığı Suriye'yi destekleyerek.

Hizbullah bu destekten memnun, ilk kez tüm bir rejimi hedef alıyor. Şimdiye kadar hep İsrail karşıtı bir profil çizen ve tabanını güçlendiren parti, şimdi Lübnan'ı istiyor. Çadırların güvenliğini ve düzenin sağlayan 20,000 kişilik Hizbullah gücü, Lübnan bayrağı taşıyor, ve milliyetçi bir retorik kullanıyor. Bedave su, yemek ve gazete dağıtılan protesto kampları, bir çeşit normalleşmiş protesto eylemine doğru evriliyor. Siniora'nın siyasi kimliğini yok etmeyi amaçlayan protestocular, ilk iktidar sınavlarını veriyorlar. Hükümeti düşürmeyi başarırlarsa, daha sonra siyasi dengelerin 1932'den beri dondurulduğu anı değiştirmek istiyorlar. Ama dini temsili sorunsallaştıran koalisyon, bir taraftan da bunun bir Sünni-Şii kavgası olmadığını kanıtlamaya çalışıyor, ve hatta Sünni imamlar bulup Şiiilere onların arkasında saf tutturup namaz kıldırıyor.

Hükümetin amacı Suriye mandası altında seçim bölgelerinin kendilerine uygun şekilde bölünmesiyle elde ettikleri çoğunluğu kullanarak yeni bir devlet başkanı seçmek. Muhalefet ise, hükümetin devlet başkanı seçecek irade ve meşruiyete sahip olmadığını savunuyor. 8 Mart Koalisyonunun Hristiyan kanadının iki amacı var: Auon'u başkan yapmak ve Hariri-Canbolat koalisyonunu çözmek. Hizbullah'ın özgül amacı ise ABD destekli bir hükümetin hegemonyasının bir süre sonra kendisini silahsızlandırmak için kullanılacağından emin olduğu için, testi kırılmadan hegemonyasını siyasi alana taşımak.

Ancak her ABD müdahalesinden sonra sokaklar daha da geriliyor. ABD Siniora hükümetine desteğini BM Güvenlik Konseyi'nin onaylaması istedi. Bush ve Rice'in aslında söylemeye çalıştığı Arap devletlerinin Lübnan'a karışmaması gerektiği. Bu tek kelimeyle iç savaş demek. Zira İran ve Suriye'nin kendi rejimini korumak için defansif bir amaçla sınırları ötesinde kurduğu siyasi kalkan Hizbullah gibi örgütlerin gücüne dayanıyor. Bu örgütlerin varlığını ortadan kaldırmak, ancak Hizbullah gibi partilerin gündemlerini meclise taşımakla mümkün.

Lübnan'da ABD'nin Siniora'yı kullanarak tıkadığı süreç bu. Son seçimde koltuğunu yitiren eski İçişleri Bakanı ve Hizbullah'ın koalisyonunun parçası Süleyman Franjeh Bayram sonrası Siniora istifa etmezse, sivil itaatsizlik eylemleriyle yolları tıkayacaklarını ve havaalanını işgal edeceklerini, ama Siniora'nın ofisine "saldırmayacaklarını" açıkladı. Öldürülen Hariri'nin oğlu Saad bu süreç üzerine kendi televizyonundan "Tansiyonu istediğiniz kadar yükseltin, uluslararası mahkeme geliyor, geliyor, geliyor, inşaallah" diyerek geri adım atmayacaklarını ve Hizbullah'ın asıl amacının Suriye'yi korumak olduğunu ima ederek, tansiyonu son gerginlik noktasına taşıdı. Herkes nefesini tutmuş Kurban Bayramı'nın ölüm getirmemesini bekliyor.

ÜÇ İÇ SAVAŞ MI?

Sorunun yanıtını vermek çok zor. Öylesine kanlı bir süreç ki, mesele hakkında soğuk kanlılıkla konuşmak bile kendi içinde bir şiddet ögesi barındırıyor. Uluslararası siyasetin fay hattı tekrar Beyrut'un göbeğinden geçiyor. Dışarısı öksürse, Beyrut yıkılacak gibi. Amerika, Rusya, İran ve Suriye'nin arasında sıkışmış bir Lübnan var. Yoksul ve tedirgin.

Irak, Filistin ve Lübnan'ın geleceğini bugün yaşıyor olabilir. Her üç ülkede de esas sorun, ulus devleti ve kontrol mekanizmalarını kimin kontrol edeceği. Irak'ın devleti ortadan kaldırıldı, Filistin'de proto devletin Hamas tarafından idare edilmesi engellendi, Lübnan'da ABD çıkarlarına karşıt bir hegemonik hareketin devletleşme süreci engellenmek isteniyor. Ortadoğu, ulus devletin örgütsel aracısı olduğu eski emperyal "stand-by" koşullarından çıktıkça, "uslu devletler" demokrasiden, "yaramaz" devletler ise ulusluk ve devletlikten hızla uzaklaşıyor.

Ortadoğu bu üç merkezli iç savaş girdabının kıyısında ve uluslararası siyasetin merkezinde daha önce görölmemiş bir hızla şekilleniyor. Silahların iktidarı bölgeyi yeniden üretken ve belki de Batı tarafından tercih edilen bir kaosa itiyor. Emperyalizmin bu coğrafyaya yine yeni bir “çözüm” ya da “barış” planıyla yaklaşması engellenmedikçe, iç savaş sarkacından kendini sakınmaya çalışan halklar, Filistin, Irak ve şimdi Lübnan’da görünen ve normalleşen bir olağanüstü halin olağanlaşmasıyla karşı karşıya kalacaklardır. Tek çözüm, Ortadoğu halklarının kendi hallerine bırakılması, Filistin, Lübnan ve Irak’da İsrail ve ABD işgalin sona ermesi, ve kendilerini idare ve kontrol etmek için mükemmelleştirilen devleti, neoliberalizmin ya da militarizmin değil, halkların kendisinin çözmesi ve sönümlendirmesidir.